

rodu, razen knjig „Društva sv. Jeronima“. Da temu pomanjkanju pomore, je začel dr. Ortner izdajati knjižnico „Hrvatski narodni razgovori“. V prvem zvezku razlaga poljudno, kaj je knjiga in koliko lahko koristi, a h krati mu podal nekoliko kratkih navodil iz postav, gospodarstva in zdravilstva. Misel je jako dobra; naj bi se le domoljubi zanjo ogreli in napisali mnogo sestavkov, kateri bi narod za knjigo navdušili in ga lahko razumljivo vzgojevali moralno in gospodarsko!

Hrvatske narodne ženske pjesme (muslimanske). Sv. I. Sabrao i uredio Mehmed Dželaluddin Kurt (Hafiz Mostari). 80. str. 233. — V novjšem času se mnogi mohamedanci priznavajo za Hrvate, in „Matica hrvatska“ je že izdala nekoliko knjig, katere so napisali mohamedanski Hrvati. Med te spada tudi nabiratelj te zbirke narodnih pesmi, kateri je hotel pokazati, kako so Srbi (med njimi tudi Vuk Štefanović Karadžić) mnoge pesmi mohamedanskih Hrvatov malo predrugačili in izdali za svoje. V prvi knjigi je priobčil nabiratelj osemindeset pesmi, katere mu je narekovala in pela njegova mati Nafiza, rojena Hadži Mehmed-aga Selimhodžić iz Mostara. Pesmi so težko razumljive; ker je v njih zelo mnogo turških besedi, zato jim je nabiratelj dodal kratek slovarček (str. 203–233). Mehmed Dželaluddin Kurt je navdušen Hrvat, kateri obljubljuje: „da će do zadnjeg časa svoga raditi za hrvatsku stvar i za svoj mili narod“. Svojo zbirko bo nadaljeval; zanimiva je posebnost zato, ker bo v sledečih zvezkih priobčil pesmi, ki jih je zbral med mohamedankami, med katere bi drug nemohamedanski nabiratelj težko prišel.

Janko Barle.

ČEŠKA.

Božena Víková-Kunětická: **Macecha a jiné črtý.** Libuše sv. 206. Náklada Fr. Šimáčka. V Praze 1902. Str. 148. — B. Víková-Kunětická je znana boriteljica za žensko emancipacijo na Češkem. Svoje misli o tem vprašanju je pokazala dovolj v svojih daljših delih „Minulost“, „Medřická“ in „Vzpoura“. Ko je začela v svojih leposlovnih spisih propagirati žensko emancipacijo, je rekel neki kritik o njenih spisih, da se čudi, kako more kaj takega pisati ženska roka. A v tej knjigi, ki je namenjena širjim krogom, je Kunětická precej krenila od svoje navadne pisateljske smeri. V daljši povesti „Macecha“ nam slika popolnoma drugo mačeho, nego nam jo rišejo navadno

drugi pisatelji. To je vzorna mačeha, ki se z ljubeznijo oklepa osirotelih otrok svojega so-proga. Takoj, ko pride v hišo, išče otrok, „katerih po materini smrti nihče ni poljubil, s katerimi nihče ni molil“. Tudi druge črte, kakor „Kapitál paní Zuzejkové“, „V boji se smrti“, „Návštěva v jiné vsi“ i. dr. so dobro zadete slike iz češkega vsakdanjega življenja in so obenem lepe studije kulturnega ter folklornega značaja.

R. E. Jamot. **Po různých stezkách.** Sbirka drobných prací. Nákladem Bursíka a Kohouta. V Praze 1903. — Pisatelj R. E. Jamot je dr. Thomajer, popularen zdravnik in priljubljeni profesor na češki univerzi. Svoje ime je obrnil in pod tem psevdonimom že izdal nekoliko knjig, katere sta kritika in občinstvo sprejeli z veseljem in priznanjem. („Příroda a lidé“, „Vedle cesty“ itd.) V novi knjigi podaja pisatelj najprej nekoliko zanimivih in dragocenih črtic o raznih rajnih čeških umetnikih, kakor n. pr. o A. Jedličku, B. Havlasu, Stroupežnickem, A. Lhotu in A. Chitussiju. Pridružil jim je nekoliko humorističnih slik iz praškega življenja in nekaj potopisnih odlomkov iz potovanja po Francoskem, Škotskem in Grškem. Vse Jamotove knjige so izvirne ter neprisiljene. In taka je tudi ta njegova knjiga.

Jaroslav Kronbauer: **Z pražských katakomb.** V Praze 1902. Nakladatelské družstvo Máje. Str. 232. Cena 3.40 K. — Znani pisatelj slik in povesti, katerih predmet je vzel „z zadnjih postaj“, iz porodnišnice in najdenišnice, nas pelje topot s svojimi štirimi slikami v „praške katakombe“, ki so danes že večidel podrti ali pa policijsko zaprte, v prostore praškega ponočnega sveta, kjer sedé mračni junaki za umazano mizo in na nečednih klopéh, in kjer raste material za ječe, norišnico, porodnišnico in najdenišnico. To so resnične katakombe, v katere zahajajo izgubljeni ljudje; podnevi je tam egiptovska tema, prostori so zaprti, in ni tam živega krsta, a ponoči postane živahno. Svetlo je v vseh oknih, vpitje in godba vabita že oddaleč. Ti prostori so dolgi in obokani; prej so tu bila skladišča ali hlevi. Vsi prostori so polni, glava pri glavi, možje, ženske, dekleta, starčki in otroci — vsi v eni gruči. Pri klavirju sedi kak večen visokošolec, pri mizah in na plesišču je taka ljudska zmes, kakršne ne najdeš nikjer drugje. „Praške katakombe“ niso saloni s sijajno razsvetljavo, v katerih strast obhaja za denar svoje orgije, ampak to so vlažni, z brlečimi svetilkami razsvetljeni brlogi, kjer se shajajo nezadovoljni, obupni ter nesrečni ljudje, ki nimajo poguma in moči za samozatajevanje in za boj z usodo.

Takšno je ozračje praških katakomb, iz katerega je R. J. Kronbauer vzel gradivo za svojo najnovejšo knjigo. Pisatelj slika vse iz lastnega naziranja in z resničnim sočutjem. Knjige ni spisal, da bi ohranil spomin na življenje v le-tih zakotjih prejšnje „Stare Prage“, kakor pravi v predgovoru, temuč zato, da bi pokazal, kako potrebno je, da se čitatelj varuje enakega moralnega močvirja. Dasi se pisatelj kreta na zelo polzkih tleh, vendar ne žali npravnega čuta in estetike.

Fr. Štingl.

IZ DRUGIH KNJIŽEVNOSTI.

Lectures of Slavonic Law. Teodor Sigel. London, 1902, 80, str. VI, 152. — Vseučiliška knjigarna oxfordska je izdala to razpravo slavnega pravnika Teodora Sigela, profesorja varšavskega vseučilišča. Znani gojitelj slovanske vzajemnosti W. R. Morfill je dosegel, da je pozvalo ravnateljstvo „Taylorjevega zavoda“ prof. Sigela, naj Angležem predava o slovanskem pravu ter jih tako seznani z narodi, katere so doslej spoznavali samo iz nezanesljivih in nepravilnih nemških virov. Prof. Sigel, ki je popolnoma večšč angleškemu jeziku, je izpolnil to željo in svoja predavanja zbral v omenjeni knjižici. Začenja z Bolgari in Srbi v najstarejših časih in zasleduje njih domače slovanske pravne tradicije ter vpliv grškega, bizantskega in turškega prava. Nato razpravlja o češkem, poljskem in ruskem javnem in zasebnem pravu.

Iz vsega sklepa pisatelj, da pri Slovanih povsod običajno pravo prevladuje nad zakonitim pravom, in da se tudi na Ruskem, kjer se od XVIII. veka sem smatra zakon kot edina pravna oblika, vendar še zdaj nad tri četrtine prebivalstva ravna po starih tradicionalnih običajih. V tem se slovansko približuje bolj angleškemu pravu v Britaniji in v Ameriki, kakor pa kateremukoli evropskemu kontinentalnemu pravu. Rimsko in kanonično pravo sta se pri Slovanih, Angležih in Skandinavcih mnogo manj udomačili, kakor pa med Romani in Germani. Vendar pa je preiskovavcu mnogo lažje najti trdno formulirane pravne nazore pri katoliških, kakor pa pri pravoslavnih slovanskih narodih. Slovansko pravo, trdi Sigel,

nima one razvite vsestranosti, kakor angleško, vendar pa tudi ono vabi vodilne evropske narode, naj pomorejo, da se združi vse človeštvo k enotnemu skupnemu proučevanju večne pravičnosti. S tega vzvišenega stališča je pisana cela zanimiva knjiga tega odličnega slovanskega pravnika.

M. K.

Kusejr 'Amra und andere Schlösser östlich von Moab. Topographischer Reisebericht von Dr. Alois Musil in Olmütz. I. Theil. (Mit 2 Plänen und 20 Abbildungen.) Wien, 1902, in Commission bei Carl Gerolds Sohn (Aus: Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien, Philos.-histor. Classe, Band CXLIV, Nr. VII). 80, str. 51. — Veliko pozornost znanstvenega sveta je zbudil mladi češki bogoslovni profesor v Olomucu, dr. Musil, s svojimi preiskavami južno od Palestine. Saj je pozorišče biblijske zgodovine še jako malo preiskano, in dasi si je prof. Musil izbral jako malo obiskan in skoro neznan del tamošnjega sveta, kraje vzhodno od Moabske dežele, je našel pri svojih preiskavanjih l. 1898. in 1900. vendar zgodovinske ostanke doslej neznane kulture. Tam, kjer nam dosednji zemljevidi kažejo samo prazno puščavo, komaj zaznamovano z imeni kakih beduinskih rodov, je našel dr. Musil celo vrsto silno zanimivih gradov s čisto posebno arhitekturo in ornamentiko. Ti gradovi, med katerimi je najznamenitejši Kusejr 'Amra, stojé vsi v središčih beduinskih pašnikov in kažejo v svojih skulpturah bizantsko-perzijski vpliv. A ti gradovi niso niti rimskega, niti perzijskega izvira, ampak so najbrže postavljeni od močočnih knezov Beni Rašan v osmem krščanskem stoletju.

Dasiravno ti gradovi ne podajajo nikakih pojasnil k biblijski zgodovini, pa je za svetopisemsko vedo jako važno marsikaj, kar je opazoval dr. Musil na teh krajih in ljudeh. Nadaljeval bo svoja poročila o preiskavah po Moabu, Edomu in Kameniti Arabiji. Olomuški knez in nadškoj dr. Kohn je dal mlademu učenjaku gmotna sredstva, da je v zadnjih letih na novo prepotoval in preiskal te biblične dežele s posebnim ozirom na sveto pismo. Veselimo se velikega uspeha dr. Musilovega, ker je pokazal orientski vedi nova pota in ker odslej tndi Slovani lahko rečemo, da imamo v tej stroki svojega veččaka.

K. T.

